

Sözcük sayısı: 3907

Araştırma Sorusu: Mehmet Rauf'un 'Eylül' romanında Necib ve Suad arasında gelişen bağlılık ve yasak aşk, anlatım teknikleri üzerinden nasıl aktarılmıştır?

İçindekiler:

Giriş.....	3
1.Yapıt İçindeki Semboller	4
A. Mevsimlerin Odak Figürlerin Hayatı ve Psikolojisi Üzerindeki Etkisi.....	4
B. Semboller ve Figürler Arasındaki İlişkilerin Yansıtılması.....	7
2.İç Monologlarla Figürlerin Duygularının Yansıtılması.....	12
3.Diyaloglar ve Figürler Arasındaki İlişkiler.....	15
Sonuç.....	17

Giriş:

Türk edebiyatında Servet-i Fünun / Edebiyat-ı Cedide Dönemi'nin (1896-1901) önemli yazarlarından Mehmet Rauf'un en meşhur romanı 1900-1901 yıllarında yazdığı Eylül'dür. Bu yapıt edebiyat tarihimizdeki ilk psikolojik romandır. Rauf'un diğer eserlerinin hiçbirisi bu roman kadar iz bırakmamıştır. İngilizce ve Fransızca öğrenen Mehmet Rauf; birçok Avrupalı yazarın romanlarını okumuş, özellikle de Fransız psikolojik romanının öncüsü Paul Bourget'den etkilenmiştir.¹

Romandaki başlıca karakterlerinin özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

Suad; zarif, namuslu, temkinlidir. Tanzimat Dönemi'nin aydın Türk kadınıni temsil eder. Aynı zamanda yazarın gönlündeki ideal kadın figürüdür ve Necib'in de ruh eşidir.

Necib; otuz yaşlarında, yakışıklı, kibar ve zarif bir gençtir. Gönlünün aradığı kadını bulamadığından kendini yalnız hissetmektedir. Suad'ın kocasının akrabasıdır.

Süreyya; Suad'la beş yıldır evlidir ve karısını çok sevmektedir. Denizi, balık tutmayı, salla gezintiyi çok sever. Çocuksu bir kişiliğe sahip, keyfine düşkün, saf bir insandır.

Hacer; Süreyya'nın kardeşidir. Şen, biraz hoppa, evliliğinde mutlu olamamış bir kadındır. Halasının oğlu Necib'le evlenmek en büyük arzusudur.

Fatin; Hacer'in kocasıdır. Görünüşüyle iğrenç bir sima izlenimini vermektedir. Son derece cimri ve fırsatçıdır. Süreyya ve Suad'la aynı evde oturmaktadır.

Romandaki yardımcı karakterler Süreyya ve Hacer'in annesi ve babası(Hanımeferdi ve Beyefendi) ve Behice Dadı'dır. Romanda ağırlıklı olarak Necib'in iç dünyası ve Suad'a karşı

---

¹ Kuzucular, Şahamettin. 30 Haziran 2011. *Mehmet Rauf Hayatı Edebi Kişiliği ve Eserleri*. 27 Şubat 2019. Edebiyat ve Sanat Akademisi. <<https://edebiyatvesanatakademisi.com/servet-i-funun-fecr-i-ati/mehmet-rauf-hayati-edebi-kisiligi-ve-eserleri/477>>

gelişen aşkı anlatılmış, bunun yanında Suad başta olmak üzere diğer figürlerin de hayata bakış açıları yansıtılmıştır. Suad ve Süreyya, iyi anlaşmalarına ve birbirlerini sevmelerine rağmen zaman zaman birbirlerine yetememektedirler. Bunun temel sebeplerinden biri Süreyya'nın kendi memnuniyetini Suad'ın memnuniyetinden önce tutmasıdır. Özellikle Süreyya'nın sal gezintilerine adeta bağımlılık derecesinde bir ilgi duymaya başlaması, Suad'ın yetersizlik hissini tetiklemiştir. Bunun yanında, Necib ona ilgi ve hayranlıkla yaklaşmaktadır, üstelik onun kişiliğine olan beğenisini açıkça dile getirmiştir; böylece Suad da Necib'i sevmeye başlamıştır. Necib ise aradığı kadını Suad'da bulmuş, önceleri sadece Suad'ı aradığı kadının özelliklerini taşıyan bir kadın olarak görürken sonradan Suad'ın kendisi o kadın haline gelmiştir.

İkisi arasındaki yasak aşk, ağırlıklı olarak Necib'in psikolojik tahlilleri üzerinden anlatılırken, anlatım teknikleri de bu aşktaki gelişimleri ve engelleri anlatmada önemli unsurlar olmuşlardır. Bu nedenle tezin birinci bölümünde yapıt için işlevi çok büyük olan mevsim değişimlerinin figürler arasındaki ilişkileri yansıtmada nasıl kullanıldıkları ve Eylül ayının önemi anlatılmıştır. Bu bölümün diğer kısmı da yapıt içindeki semboller hakkındadır. İkinci bölümde iç monologlardan ve son bölüm olan üçüncü bölümde de diyaloglardan bahsedilmiştir. Bu tekniklerin yalnızca ortaya çıkan aşkın gelişim aşamalarını anlatmak için değil, aynı zamanda figürlerin kişilik özelliklerini ve buna bağlı olarak aralarındaki uyumu gösterdiğinden söz edilmiştir. Bu anlamda, ideal bir evliliğin ve aşkın nelere bağlı olduğuna ve romanda bedensel aşktan ziyade soyut aşkın öne çıktığına da değinilmiştir.

1)Yapıt İçindeki Semboller

A)Mevsimlerin Odak Figürlerin Hayatı ve Psikolojisi Üzerindeki Etkisi:

Eylül romanını çeşitli yönlerden değerlendiren pek çok inceleme mevcuttur. Sözgelimi; Doç.Dr. Baki Asiltürk, romanı 'Toprak-Su-Hava-Ateş Unsurları' açısından ele almıştır. Bağ

köşkü toprakla, Boğaziçi hava ve suyla, Necib- Suad aşkı da ateşle ilişkilendirilmiştir. Ateş grubu kişisi olan Necib, toprak grubu olan Suad ve hava-su grubu kişiliği Süreyya arasındaki ilişkiler romanın temelini oluşturmuştur. ² Gerçekten de bu unsurların özellikleriyle yapıttaki figürlerin karakterleri ve uzamların özellikleri arasında benzerlikler vardır. Suad ve Necib arasındaki platonik aşk, ateş-toprak buluşmasının özellikleriyle paraleldir, çünkü tıpkı ateş gibi sıcak, değişken ve tehlikelidir; ateş grubu olan Necib de tutkulu bir insandır. Oysaki Suad tıpkı her şeye hayat veren toprak gibi anaç biridir ve sakın bir yapısı vardır.

Bence söz konusu yorum yerine bu aşkın özelliklerini mevsimlerle insan hayatı ve ilişkileri bağlamında ele almak daha doğru olacaktır, çünkü yazar romanına Eylül adını rastgele vermemiş, ana temayı bu adın altında gizlemiştir. Eylül, genellikle hüznü çağrıştıran sonbaharın başlangıcıdır ve yazın, yani gençliğin veya mutlu zamanların bitişi de temsil etmekte kullanılan bir semboldür. Mehmet Rauf bizzat bir röportajında Eylül adını koymasına sebep olan düşünceyi şöyle açıklıyor:

“İşte Eylül’ün esasını teşkil eden fikri, yani gençliğin akar bir su, esen bir rüzgâr gibi, gayr-i kabil-i men’ ve tehir bir surette uçup gittiğini takdir etmek, eylülde avdet-i bahar nasıl muhal ise, şimdi her şeyin faydasız olduğunu anlamak, ziyan olarak geçen güzel günlerin tahassürü ile harap olmak fikrini buradan kaptım. Bu fikir bana o kadar cazip, o kadar derin göründü ki, günlerce meşgul olarak işledim, tezyin ve telvin ettim. Romanın esasını hazırlayıp iki hafta sonra Eylül’ü yazmağa başladım.”. ³

Romanın kahramanlarından Suad, Necib’le imkânsız aşkı yaşarken eylül ayının gelmesiyle birlikte bu ayla kendi hayatı arasında bir benzerlik olduğunu fark etmiştir. Kendi hayatının da eylülü gelmiştir. Eldeyken değeri bilinmeyen her güzel şey sararıp savrulan yapraklar gibi

---

² Mehmet Rauf’un Eylül Romanında Dört Unsur. 27 Şubat 2019. Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları. <<http://www.ytearastirmalari.com/DergiTamDetay.aspx?ID=24&Detay=Ozet>>

³ Yaşar, Oğuzhan. 18 Aralık 2015. Mehmet Rauf Eylül’ü Neden Yazdı. George Orwell, 1984. <oguzhannysr.blogspot.com/2015/12/mehmet-rauf-eylul-neden-yazdi.html>

uçup gitmektedir. Suad'a eylül ayı tabiattaki ilk yılgınlık ayı, ölümlülüğünü ilk kavrayış ayı gibi görünmüştür. Sararmış, çürümüş yapraklara bakarak şöyle der:

“ ‘Evet her şey çürüyor, demek biz de çürüyeceğiz.’ Fakat böyle hiçbir saadet gelmeden, daha henüz beklerken, bahusus hayatının nasıl gafil geçtiğini anladıktan sonra, artık bir şey de yapmak kabil olmadığını görerek böyle çürümek, bitmek, ona pek insafsızca, pek acı gelir.” (s.190).

Eylül ayı geldiğinde Necib'le yaşadığı aşkın imkânsızlığını anlayıp eşine sadakatten ayrılmayan Suad, ömrünün ilkbahar ve yaza benzeyen en güzel günlerinin artık iyice geride kaldığını kavrayıp üzüntüye boğulur. Ancak her ne kadar zaman zaman her şeyi bırakıp Necib'le yeni bir hayat kurma isteği aklından geçse de hiçbir zaman çok acıdığı kocasından ayrılamayacağını ya da ona ihanet edemeyeceğini bilmektedir. Yaklaşan kış mevsimi gibi aşkının soğumasını bekler. Kış ayı Necib için de umutsuzluğu simgelemektedir çünkü artık Boğaziçi'nde kalamayacak, dolayısıyla Suad'ı göremeyecektir. Kışın herkes sevdikleriyle mutlu zaman geçirirken kendisinin yalnız olacak olması onu derin bir kedere sokmaktadır:

“ onun ne böyle bir gün seve seve koşup kapanacağı bir aile yuvası ne bir ümidi vardı; o kış geldiği için artık buradan da defolacak, bir gün konakta, bir gün kız kardeşinde, yarsız, arkadaşsız, kadından, asıl, asıl Yarabbim işte Suad'tan mahrum, ondan uzak, onun sesinden, havasından uzak yaşayacak... Sürünecek...”(s.169-170). Bu aşktan zaten düşük olan beklentisi de tamamen yok olmuştur böylece. Artık hiçbir umudu ve hevesi kalmamış insanlara gelen bir cesaretle bir gün Suad'a onu uzun zamandır sevdiğini ve artık acı çekmeye dayanamadığını itiraf eder. Necib tifoya yakalandığı zaman yastığının altından kendi eldiveninin çıkmasıyla durumu zaten öğrenmiş olan, ancak bildiğini Necib'e belli etmeyen Suad, en başta bu itiraf anının gelmesiyle dehşete kapılmıştır ancak bunun sonucunda Necib'e karşı duygularının ilk kez tam anlamıyla farkına varmaya başlamıştır. Necib'in kendisine olan

aşkını öğrenince, ilk başta yaşadığı heyecanın birisi tarafından çılgınca sevilen insanların yaşadığı mutluluk ve gurur olduğunu düşünür. Ancak Necib'in her şeyi itiraf etmesiyle birlikte, kendisini sevdiğini artık bilmiyormuş gibi davranamayacağını anladıktan sonra hala onu görmek için çağırması onun aşkını kabul ettiğini ve istediğini göstermektedir. Süreyya ise onların farkında olmasa bile bedenlen ya da ruhen sürekli varlığını hissettirip onların arasına bir mesafe koymaktadır. Süreyya'nın fikrini değiştirip kışı da yalıda geçirmek yerine konağa dönmek istemesi ve Suad'ın onun bu isteğine çok mücadele ettiği halde boyun eğmek zorunda kalması da yine Süreyya'nın bu aşktaki ayırıcı kişi olduğunun bir kanıtıdır.

O gün Süreyya ve Suad beş yıllık evliliklerinde ilk defa kavga etmişler ve kocasının kendisini dinlememesi, hatta onu Necib'in önünde aşağılaması üzerine Suad ona farklı bakmaya başlamış ve içinde ona karşı bir kin uyanmıştır. Yalıdan zorla ayrıldığından ve kendi sözü dinlenmediğinden konağa gidince oradaki hayattan mutsuz olmuştur. Karısına sebepsiz yere huysuzlanıp onu azarlayan Beyefendi'den, kendisi sürekli yoldan geçen adamları gözlediği halde Necib ve Suad arasında bir ilişki olduğunu öne sürüp Suad'ın namusunu kirletmeye çalışan Hacer'den, para için her şeyi yapmaya hazır, bu sebepten ötürü de Beyefendi'ye yaranmaya çalışan Fatin'den ayrı nefret etmektedir. Suad'ın hayatının baharının geçmesiyle gençlik umudu ve hoşgörüsü de sona ermiştir. O artık 'hayatta her şeye katlanılabilir ve başa çıkılabilir' düşüncesinden uzaklaşmıştır; bu düşüncenin yerini 'şu kısa hayatta herkes istediği gibi yaşamalı' düşüncesi almıştır. Ne olursa olsun kibarlığını bozmayan Suad'ın davranışlarına da onun uzamdan ve Süreyya ile ailesinden olan hoşnutsuzluğu yansımıştır. Artık beti benzi atmış, hasta bir kadın gibi görünmektedir; gerçekten de sürekli baş ağrıları çekmeye başlamıştır. Kendini ev halkından da mümkün olduğunca soyutlamaya çalışmaktadır.

Mevsimlerin yapıt içindeki yeri, Beykoz Çayırı gibi figürlerin her mevsim görüp gezdiği uzamların betimlenmesiyle de vurgulanmıştır. Bu betimlemeler yoğundur ve her mevsimin

kendi özelliğine göre duygular çağrıştıracak şekilde yazılmıştır. Örneğin, yaz mevsimi miskinlikle karışık bir mutluluğu ve sefayı çağrıştırırken, kış mevsimi adeta Suad ve Necib'in ayrılığının hüznünü yansıtmaktadır. Bu bakımdan mevsimlerin aşk ve matem temalarını oluşturan en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemek uygun olacaktır.

B) Semboller ve Figürler Arasındaki İlişkilerin Yansıtılması

Evlilikleri aşk ve tutkudan ziyade bağlılık ve güven üstüne olan Suad'la Süreyya, aslında adeta arkadaşlığa benzer bir ilişki içindedirler denebilir, çünkü ikisi de birbirlerine karşı gerçek bir aşk hissetmemektedirler. Evliliğin ilk zamanlarındaki heyecandan eser kalmamış, çocuklarının ölmesi de bu heyecanın yok olma sürecini hızlandırmıştır. Ayrıca bu çiftte yapıcı bir uyuşmazlık vardır. Suad ve Süreyya'nın arasındaki bu uyuşmazlık, ikisinin birbirlerinden tamamen farklı zevklere sahip olmasıyla da pekiştirilmektedir. Süreyya sala binip denize açılmaktan hoşlanırken, Suad müziğe ve sanata ilgi duymaktadır. Denizdeki dalgalardan çok korktuğu ve sal onu tuttuğu için Süreyya'ya gezilerinde genellikle eşlik edememektedir, Süreyya ise her gün onu yalıda yalnız bırakıp denize açılmaktadır. Süreyya'nın sadece kendi istekleri doğrultusunda hareket eden benmerkezci kişiliği, onun yalnız başına denize açılmasından da anlaşılmaktadır. Nitekim yapıtta da ev içinde söz sahibi olan kişi Süreyya'dır ve Suad ona karşı çıkamamaktadır. Buna rağmen en çok fedakârlığı da gösteren kişi odur, kocası bağ köşkünde sıkılıp mutsuz olduğu için babasına mektup yazıp para istemiştir. Bu sayede kocasının yüzünü güldürebilecektir. Karısının babasından para isteyip ona yalı alması ise Süreyya'yı hiç rahatsız etmemiştir.

Suad'ın müziği ise sal gezintisinin tam tersine birleştirici özelliğe sahiptir; Suad her çaldığı parçaya kendi benliğinden bir şey katmaktadır, tıpkı Süreyya'yla evliliğindeki fedakâr rolü gibi. Ne var ki, çoğu zaman Süreyya onun piyano sevgisine ve yeteneğine karşı küçümseyici ya da alaycı bir tavırla yaklaşmaktadır. Bu durumdan hoşnutsuz olan Suad, müziğinin kendi

ruhunu ve duygularını Süreyya'ya yeterince yansıtamadığının farkındadır. Çocukları öldüğünden beri en büyük korkusu Süreyya'nın onu eksik bulup ondan ayrılmak istemesidir; Süreyya'nın kendisini her gün bırakıp denize açılması ve müziğinin onları birleştirememesi onun bu korkusunun şiddetinin artmasına yol açmıştır. Aslında Süreyya'nın onu eksik bulmasından ziyade onun bu kaybı atlatamadığını görüp evliliğinden bıkmışından korkmaktadır.

Arkadaşlık ilişkisinden evlilik ilişkisine, insanlar arasında kurulan bütün ilişkilerin sağlam ve anlamlı olmasında ortak ilgi alanlarının varlığı önemli bir rol oynamaktadır. Kişiler, bu aktiviteleri yaparken birlikte zaman geçirmenin ve bir şeyler paylaşmanın da keyfine varırlar. Fakat Suad bu duyguyu kocasıyla değil Necib'le yaşamıştır; üstelik Necib sadece onun piyano çalmasından hoşlanmakla kalmayıp onu memnun edebilmek ve kendini daha fazla geliştirebilmesini sağlamak için ona yeni notalar getirmiştir. İkisi arasındaki yakınlaşmanın ilk kıvılcımları da böylece çıkmıştır.

Necib, önceleri Suad'ı hayalindeki ideal kadınla özdeşleştirip ona karşı bir hayranlık duymuştur. Suad, onun Beyoğlu'nda karşılaştığı sahte insanlara ve yapmacık aşklara benzememektedir; tam tersi sadık, yumuşak başlı ve samimidir. Necib için mutluluğun sembolü haline gelen Suad, onu sevdiğini kendine itiraf etmesiyle birlikte mutluluğun, aynı zamanda acının kendisi olmuştur. Bu nedenle, Suad'ın da aslında Necib için bir sembol olduğunu söylemek mümkündür. Yaşadığı tatsız deneyimlerden dolayı evlilikten soğumuş, hatta ondan nefret eder hale gelmiş Necib, Suad ve Süreyya'nın hayat yolculuğunda birbirlerinin ellerini sıkı sıkı kavrayıp nasıl birlikte yürüdüklerini gördükçe evliliğin iyi bir şey de olabileceğini düşünmeye başlamıştır. Ancak bu düşüncesi sürekli değişim göstermektedir çünkü kendisinin asla Suad gibi biriyle evlenemeyeceğini, yine o tüm talihsiz aşklarındaki kadınlar gibi birine denk gelip hayatının zehir olacağını düşünmektedir.

Necib'in, civarda sürekli gergin ve sır saklar bir edayla dolaşan genç bir adam görmesi ve bu adamla her karşılaştıklarında Suad'ın da şüpheli bir tavır sergilemesi, Suad'ın Süreyya'yı bu adamla aldattığına dair kafasında senaryolar kurmasına yol açmıştır. O zamana kadar adeta bir melek olarak gördüğü Suad, birden şeytanla özdeşleştirdiği diğer kadınlar gibi gözükmeye başlar ona ve günlerce bunun öfkesiyle yanar. Bu hayal kırıklığının altında yatıyor gibi gözüken sebep onun düşündüğü gibi mükemmel olmaması değildir; gerçek sebep farkında olmadan ondan hoşlanmaya başlamasıdır. O genç adamla ilişkisi olduğunu düşündüğü zaman kıskançlık krizine girmesi, Suad'ın iyi kalpliliğine duyduğu hayranlığın yerini daha bencil ve sahiplenici duygulara bıraktığının göstergesidir. Odasına kapanıp saatlerce kendi kendine Suad'ın adını söylemesi ise onun bu durumu fark ettiği zamandır. Bu korkunç farkındalıktan sonra onun için acı bir süreç başlar: Boğaziçi'nden kaçmak için türlü bahaneler yaratır ancak yine kendini bir şekilde orada bulur hep, çünkü artık kontrolden çıkan duyguları onu yönlendirmeye başlamıştır. Hoşlantısının artmasıyla beraber Suad'ı, kocası Süreyya'dan bile kıskanacak hale gelir; yolda yürürken onun kendisi yerine Süreyya'ya yaslanması bile ona rahatsızlık vermeye başlamıştır. Tüm bu hislerini ise asla dile getirememektedir. Yine duygularının çok yoğun olduğu bir anda piyanonun üstünden gizlice cebine koyduğu Suad'ın eldiveni, yapıt boyunca tutkulu ama imkânsız bir aşkın formu olmuştur. Necib tifo ya yakalanıp bağ köşkünde ateşler içinde yatarken Hacer ve Hanımefendi onun yastığının altında bir kadın eldiveni bulmuş ve eldivenin sahibini anlamadan bu olayı Suad'a anlatmıştır. Suad, çok şaşırarak beraber Süreyya'nın bunu öğrenmesinden korkmaya başlamış, fakat kendine bile itiraf edemediği bir şekilde memnun olmuştur, çünkü gururu okşanmıştır. Yaşadığı bu duygusal çatışma onu bir vicdan azabına sürükler ve Necib'le yalnız kalmaktan mümkün olduğunca kaçınmaya çalışır. Ancak Necib'in itirafından sonra Suad da onu sevdiğini fark eder ve aşklarını birbirlerinin bakışlarında yaşamaya başlarlar. Süreyya ise ilişkilerinde bir tehdit unsuru haline gelmiştir, hatta Necib Suad'a kaçıp yeni bir hayat kurmayı teklif ettiğinde

Suad'ın çok acıdığı Süreyya'yla evliliğini bozamayacağını fark etmesiyle ayrılık kararı almalarına neden olmuştur.

Aynı zamanda bir leitmotive olan eldiven, yapıt içinde aşkı ve duygusal bağlılığı anlatmakta kullanılmıştır. Önce, Necib'in gizlice ve utanarak aldığı, sır gibi saklanması gereken bir şeydir. Romanın bu bölümünde Necib'in aşkı beklenmedik ve kabul edilemezdir. Eldivenin Suad'ın eline geçmesi, aşkın onu da bulmasını temsil etmektedir. Yapıtın sonlarında, yani artık ya tamamen birbirlerine ait olmaları ya da bir daha bu konuyu hiç açmamak üzere ayrılmaları gerektiğini fark ettikleri zaman, Suad kendisinde kalan diğer eldiveni de Necib'e vererek onu hep seveceğini ve kendisini ona veremese bile kalbini verdiğini göstermek istemiştir.

Suad'ın eldiveninin bir diğer özelliği ise pek dikkat çekici olmayan, sıradan bir kadın eldiveni olmasıdır. Bu açıdan Suad'la benzerlik göstermektedir; yani Suad da ilk bakışta fark edilecek çarpıcı bir güzelliğe ya da dışarıdan hemen belli olan bir özelliğe sahip değildir. Zaten yapısı gereği çok dikkat çekmeyi sevmeyen bir kadındır. Ancak Necib için o çok farklıdır ve tıpkı eldiveni gibi benzerleri olduğu halde değerli olan odur.

Yalı ve bağ köşkü uzamları da romanda sembol olarak okuyucuya sunulmuştur. Yalı özgürlük, keyif ve mutluluktur, ancak paralıdır bu yalı, yani bir bedeli vardır. Bu bedel yasak aşkın iki odak figüre çektireceği acı ve yaşatacağı pişmanlıktır. Bağ köşkü ise toplum ve aile baskısının görüldüğü somut bir örnektir. Bu baskı yüzünden Hacer, Fatin'le evlenmek zorunda kalmış, Hanımefendi yıllarını kocasına hizmet edip onun tüm huysuzluklarına ve otoriter tavırlarına katlanarak geçirmiş ve Suad'la Necib arasına mesafe girmiştir. O dönemde toplumda ve ilişkilerde hâkim olan erkek üstünlüğü bu evde de görülmekte, özellikle de Suad'ın canını çok sıkılmaktadır.

Romanın sonunda bağ köşkü alev almış ve çatı Necib’le Suad’ın üstüne yıkılarak onları öldürmüştür. Bu felaket onların ayrılıklarından hemen sonra, tam Necib dayanamayıp Suad’ı yine görebilmek için bağ köşküne geldiğinde olmuştur, dolayısıyla ahlaki baskıdan dolayı yıkılan ilişkilerini temsil etmektedir. Alevler içinde kalmaları da onları hala saran bu aşkın yoğunluğunun mahvetmesidir.

2) İç Monologlarla Figürlerin Duygularının Yansıtılması (Şuur Akışı Tekniği)

Genellikle bu teknikle amaçlanan figürlerin his ve düşüncelerini şeffaf bir şekilde okuyucuya sunmaktır. ‘Eylül’ romanı da olay akışının neredeyse hiç görülmediği, yapıt içindeki bütün gelişmelerin iç monologlarla anlatıldığı bir romandır. Ağırlıkla Necib’in iç dünyasının anlatılmasıyla beraber, özellikle yapıtın ilerleyen bölümlerinde sıklıkla Suad’ın düşünceleri de gösterilmiştir. İkisi arasında gelişen bu aşkı başlatan kişi Necib olduğundan önceleri onun duygularına daha fazla ağırlık verilmiş; Suad’ın ise evliliğinde yaşadığı hayal kırıklıklarına, beklentilerine ve korkularına yer verilmiştir. Bu anlamda Suad’ın böyle umutsuzluk içindeyken kendisine en samimi duygularıyla yaklaşan Necib’e karşı kalbinde bir şeyler besleyeceği anlaşılmıştır. Necib, hem akrabası hem de yakın bir dostu olan Süreyya’nın karısını sevmekle ona edeceği hainliğin farkındadır ve çok ağır bir suçluluk duygusu içindedir, ne var ki her şeye rağmen canından çok sevdiği Suad’ı görme isteğine bir türlü engel olamamaktadır. Ona geceleri uyku uyutmayan, canından can alan bu iç çatışması şuur akışı tekniğiyle adeta bir uzamın betimlenmesi gibi betimlenmiş ve tahlil edilmiştir. İnsan ruhunun bütün inceliklerine yer verilmiş ve ona adeta sanatsal bir anlam kazandırılmıştır:

“Ve tekrar yatmak, tekrar yalnız odasına gidip uyumak gerekiyordu. Bu yaşam ona idam anını bekleyenlere özgü katil bir yavaşlıkla geliyordu ve nasıl onların ruhu arasında birdenbire yerlere sürünerek ölen ümit titremeleriyle çırpınırsa kendi içinde de bir titreme, ruhunda birdenbire tarumar olan bir amaç, bir kadın amacı o sesin o bakışın kadını hakkında

bir başarı arzusu titriyor, titriyor onu çaresiz bırakıyordu.'' (s. 83). Necib'in itiraf anından sonra Suad'ın iç dünyası, daha detaylı bir biçimde okuyucuya sunulmuş; onun Necib'in aşkı karşısında duyduğu gurur ve hissettiği vicdan azabı anlatılmıştır. Artık o kendisinden etkilenen bir erkek olmasının memnuniyeti içindedir ve onun bu ilgisini sürdürmek için kadınlığını kullanıp genellikle sade bir tarzı olmasına rağmen süslenmeye başlamıştır. O yumuşak başlı, itaatkâr kadının yerine kendine güvenen, daha bağımsız bir kadın gelmiştir. Suad'ın psikolojisinin tahlillerinde bu durum açıklanmış ve kocasına duyduğu sadakat ve sevginin günden güne azaldığı gözler önüne serilmiştir. Buna rağmen Necib'le kaçıp yeni bir hayat kurmayı çok istese de huyu gereği Süreyya'ya ihanet edemeyeceği romanda hissettirilmiştir. Aşklarını birbirlerinin bakışlarında ve tebessümlerinde yaşadıklarından dolayı bu aşk ruhsal boyutuyla öne çıkmıştır. Yani Necib ve Suad arasında yaşanan bir şey olmadığından bu yoğun duygunu ortaya çıkmasını ve gelişimini hissettirebilmenin tek yolu odak figürlerin kendi içlerinde bu durumla alakalı ne yaşadıklarını göstermektir, bu amaçla roman ağırlıkla şuur akışı tekniği üzerine kurgulanmıştır.

Bu teknikte aynı zamanda dönemin aşka olan bakış açısı ve yaşam tarzı da yansıtılmaktadır. O dönemde aşka fiziksellikten ziyade duygular ön plandadır. Necib de ilk önce kafasında yarattığı ruh eşinden hoşlanmaya başlamış, daha sonra Suad'ı o kadınla ilişkilendirmiş ve onu sevmeye başlamıştır. Bu açıdan Divan Edebiyatı şairlerine benzetilebilir, çünkü o kadının Suad olduğunu fark etmeden önce onun da hayali bir sevgilisi vardır ve bu sevgili her biri farklı bir açıdan ters gitmiş aşkların ve ilişkilerin sonucu Necib'te oluşan beklentilerden ortaya çıkmıştır. Romanın başlarında Necib, Suad ve Süreyya'nın birbirlerini ne kadar çok sevdiklerini ve evliliklerinde ne mutlu olduklarını gördükçe kendi yalnızlığının acısını hissetmektedir.

Suad ve Süreyya, bağ köşküne döndüklerinde Necib artık eskisi kadar ziyarete gelmemektedir; geldi zaman ise Suad'la görüşmemektedirler, bunun sebebi de Hacer'in

açıkça onların arasında bir şey olduğundan şüphelendiğini belirtmesidir. Necib'e ilgisi olduğu bilinen Hacer, kendisi istemediği halde babası onu Fatin'le evlendirdiğinden ve bu evliliğinin sonucunda azıcık bile uyum ve mutluluğu yakalayamadığından kıskançlık duyguları içine girmiş ve aile içinde şımarık ve dedikoducu bir kişiye dönüşmüştür. Kendi kocasıyla ilgilenmemekle beraber yoldan geçen adamları izleyip onlara olan beğenisini ortaya koymaktadır. Bütün bu durumların farkında olan Suad, onun Necib'e cilveli yaklaşımını ve Suad'ı sevdiği belli olmasın diye Hacer'in bu tavırlarına karşılık vermese bile onunla vakit geçiren Necib'i gördükçe hiç yapısında olmayan bir kıskançlığın içine girmiştir. Bunun sebebi ise Necib'in ona geçici bir hevesle yaklaştığını ve artık Hacer'le ilgilenmeye başladığını düşünmesidir:

'Necib'i Hacer'in karşısında öyle gördükçe, onun ciddiyetinden şüphe ederek yeisi çoğalıyor, o zaman başı bu ağırlıklar altında ezilmiş, karışık, mustarip, hep çaresizlikler arasında mukavemetsiz kalarak, ne tarafa dönse bir uçurum görerek 'Ah fena, bu işte bir uğursuzluk var. Hiçbir şey yapmak kabil değil!' diyordu.' (s.254).

Necib'ten uzaklaşmış ve ondan bir bakışını bile esirgemeye başlamıştır. Necib'le arasında olan her şeyin bittiğini düşünüp acı çekerken, Necib onun bu kıskançlığından habersiz olarak aynı şekilde Suad için bir heves olduğunu zannetmekte ve o da acı çekmektedir. Suad'ın günden güne solan yüzü ve artan soğukluğu onun cesaretini kırdığından o da sanki Suad'ı artık hayatında istemiyormuş gibi gözükmeye çalışır. Bunu ona göstermek için de eski düzensiz hayatına geri dönüp kötü alışkanlıklar edinir, hatta bunları Suad'ın öğrenip pişman olması için mümkün olduğunca alenen yapmaktadır, öyle ki bağ evine sarhoş bir şekilde geldiği olmuştur. Suad ise tüm bunları gördükçe kendini iyice kapatıyor, Necib'e karşı ördüğü duvarları sağlamlaştırıyor. Romanın bu bölümünde ikisinin umutsuzlukları ve ilişkilerindeki bozulma onların sitemlerini ve kırınlıklarını gösteren iç monologlarla anlatılmıştır.

3) Diyaloglar ve Figürler Arasındaki İlişkiler

Her diyalog kısmen bir olay içerdiğinden dolayı, romanda olayların az olmasının diyalogların da az olmasına yol açtığı görülmektedir. Zaten hem ahlaki açıdan duydukları endişeden hem de Süreyya'nın durumu öğrenmesinden korktuklarından mümkün olduğunca az iletişim kurmuşlar, bu iletişimleri de bakışmalar ve gülümsemeler üzerine olmuştur. Bir gün Necib'in Suad'a onu cinsellikten uzak bir şekilde sevmesini istediğini ima etmesi üzerine ikisinin de içlerinde bir rahatlama duygusu ortaya çıkmış, ruhsal bir aşk yaşadıklarının farkına varıp sevgilerinden söz etmekten korkmamaya başlamışlardır. Özellikle aşklarının gerçekliğinden şüphe ettikleri ve Necib'in çektiği aşk acısını unutmak için kendini içkiye ve gece hayatına verdiği zaman Necib ona sitem etmiş, o ana kadar bir tepki vermemiş olan Suad'ın ağladığını görünce de hala sevildiğini anlamış ve cüretkâr teklifini yapmış, fakat asla Suad'a hayatından vazgeçmesi için ısrar etmemiştir. Çünkü Suad'ın onunla birlikte gelirse adının lekeleneyeceğini ve hayatı boyunca ona çok ağır gelecek bir yük almış olacağının farkındadır ve sevdiği kadına bunları yaşatmak istememektedir.

Yapıt içinde gerçekleşen diyaloglara bakıldığında zaman hepsinin belli bir nezaket duygusu altına saklandığını, hatta bazılarındaki kibarlığın yapmacık olduğunu söylemek mümkündür. Mesela Suad, Necib'le konuşurken ona “*Necib Bey*” diye hitap etmektedir, oysaki aralarında o kadar mesafe yoktur. O dönemin kadın - erkek ilişkilerini de yansıtmaktadır aynı zamanda bu durum. Bir kadının kocasının akrabası, aynı zamanda yakın dostu olan bir adama bile “siz” diye hitap etmesi gerekmektedir, aynı şekilde o adamın da kadına. Bu resmi hitabın bir diğer sebebi ise kişiseldir, yani Necib ve Suad'ın aşk üçgenini Süreyya'dan saklama çabasından kaynaklanmaktadır. Bu sahte resmiyet Fatin Bey'in kendisini sık sık aşağılayan kayınpederi Beyefendi ile olan diyaloglarında da görülmektedir. Son derece paragöz olan Fatin, Beyefendi'den bir çıkarı olduğu için onun bu hakaretlerine hiç ses çıkarmamaktadır.

Suad da Hacer'in hoppalığına ve kendisine sorduğu imalı sorulara ne kadar rahatsız olursa olsun sabırla ve kibarlığını bozmadan yaklaşmaktadır.

Necib ve Suad arasında geçen diyaloglar romanın başındaki arkadaşça vakit geçirdikleri zamanlara göre azalmış, ancak aralarındaki doğallığın ve yakınlığın artması sebebiyle bu azalma yakınlıklarını etkilememiştir. Aşkın büyüüne kapılmış insanlarda olduğu gibi konuşmadan da birbirlerinin ne düşündüklerini anlamaktadırlar. Suad'ın "*Necib Bey*" derken sesindeki yoğunluk, tekne gezintilerindeki saniyelik bir bakışma; bunların hepsi satırlarca yazı yazılsa bile yeterli gelmeyecek manalar içermektedir. Dolayısıyla ikisinin tüm diyaloglarında, konuşmalar tek kelimeden ibaret bile olsa, bu yoğunluğu görmek mümkündür. Çıkarabildikleri anlamlar, her şeye rağmen onlara dayanma gücü vermektedir; özellikle Necib Suad'ın bir imalı bakışıyla günlerce kendisini avutur ve yalıyı görmesi için özel olarak tuttuğu otel odalarının camından Suad'a baktığını hissederken Suad'ın kendisini sevdiğini bilmek onun için mutlu olmanın en büyük ve tek sebebi olmuştur.

Diyaloglar, Servet-i Fünun Dönemi aydınlarının konuşmalarını yansıtan, eski Osmanlıca'ya göre daha sade bir anlatım içermektedir, ancak yapıt içindeki betimlemeler süslüdür; bu durum da yine tahlillerin konuşmalardan ve olaylardan daha çok öne çıktığının kanıtıdır. Yapıt içindeki en aydın kişi sayılabilecek Necib'in konuşmaları daha ahenklyken, rahatlığı ve vurdumduymazlığıyla ortaya konan Süreyya'nın konuşması günümüz Türkçesine daha yakındır. Doğal olarak figürlerin kişilik özellikleri kurdukları diyaloglar az da olsa anlaşılmaktadır. Bu az diyalogların yerine kullanılmış süslü betimleme ve analizlere zaman zaman Mehmet Rauf'un da müdahil olduğu hissedilmektedir.

Yan figürlerin duygu durumları da diyaloglarda sıkça yansıtılmıştır, özellikle Hacer ve Suad arasında geçen konuşmalar Necib-Suad aşkının akıbetini belirlemekte önemli bir rol oynamıştır. Hacer sürekli Suad'a Necib'le aralarında bir şey olduğuna dair imalarda bulunup

onu huzursuz etmekte, hatta daha da ileri gidip bunu aile içinde de yapmaktadır. Bu sebepten ötürü, kış gelip de yalı terk edilince Hacer'in olduğu ortamlarda Necib'le Suad hiç konuşamaz hale gelmiş, Hacer de memnuniyetle Necib'le kendisi zaman geçirmeye başlamıştır. Tezin diğer bölümlerinde de bahsedildiği gibi, bu durum ilişkilerini çok yıpratmıştır.

Sonuç

Mehmet Rauf'un 'Eylül' adlı romanında, yasak aşk ve bağlılık temaları ve bunların gelişim süreci detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Tezde Necib ve Suad'ın yaşadıkları üç ana başlık altında incelenmiştir. Bu başlıklar 'Yapıt İçindeki Semboller', 'İç Monologlarla Figürlerin Duygularının Yansıtılması' ve 'Diyaloglar ve Figürler Arasındaki İlişkiler'dir. Romanda aşk üçgeni semboller, iç monologlar ve diyaloglar üzerinden okuyucuya gösterilmiştir. Özellikle romanın büyük bir bölümü psikolojik tahliller üzerine kuruludur.

Bu yasak aşk nedeniyle yapıtın odak figürleri Necib ve Suad, hem hayatlarında ilk defa böyle bir duyguya kapılmanın heyecanını hissetmektedirler hem de Süreyya'ya ihanet ettiklerinden dolayı vicdan azabı çekmektedirler. Aşkları, duygusal düzeyde kalan, fizikselliğin bir kere el ele tutuşma ve Necib'in Suad'ı gözlerinden öpmesinden öteye geçmeyen bir aşktır. Ahlaki açıdan kabul edilemeyecek olmasıyla birlikte aynı zamanda temizliğiyle de öne çıkmış, ikisi de içinde bulundukları yaşam düzenlerini bozmaya kalkışmamışlardır. Sonuç olarak Mehmet Rauf'un 'Eylül' adlı romanında bu ruhani aşk ve beraberinde getirdiği iç çatışmalar anlatım teknikleri üzerinden anlatılmıştır.

Kaynakça

Rauf, Mehmet. *Eylül*. Ankara: Nilüfer Yayıncılık, 2013.

Kuzucular, Şahamettin. 30 Haziran 2011. *Mehmet Rauf Hayatı Edebi Kişiliği ve Eserleri*. 27 Şubat 2019. Edebiyat ve Sanat Akademisi. <https://edebiyatvesanatakademisi.com/servet-i-funun-fecr-i-ati/mehmet-rauf-hayati-edebi-kisiligi-ve-eserleri/477>

Mehmet Rauf'un Eylül Romanında Dört Unsur. 27 Şubat 2019. Yeni Türk Edebiyatı

Araştırmaları. <<http://www.ytearastirmalari.com/DergiTamDetay.aspx?ID=24&Detay=Ozet>>

Yaşar, Oğuzhan. 18 Aralık 2015. *Mehmet Rauf Eylül'ü Neden Yazdı*. George Orwell, 1984.

<oguzhannysr.blogspot.com/2015/12/mehmet-rauf-eylul-neden-yazdi.html>